

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

постріл під дощем — натомість переднього слова

...вперше по закінченню восьмого класу а потім з інтервалом в чотири-п'ять років саме напередодні мого несправжнього дня народження мені методично сниться кошмарний сон ніби мені відстрілюють голову з мисливської рушниці «Зауер» була така в батька Герасима до війни дуплетом з двох стволів картечню на дика коли шрот зрізає голову вже відстреленою головою я коротко бачу Бога на червоному коні охляп без сідла і стремен обличчя Бога жодного разу я не бачу бо мабуть би вмер уві сні бачу рапідом проносяться наді мною нековані копита рожевий атласний пах огира порепані п'яти Бога по яких пустелях він бродив встигає подумати голова по вже відключеній інерції думати що п'яти порепані в ніс б'є сморід кінського поту лівою рукою намагаю свою одстрелену голову під ногами в калюжі крові падаю на коліна і правую творю хресне знамення відстреленою головою я вже не бачу Бога зображення поволі згасає останнім бачу поголену від смерек жовнірську потилицю гори і порожнє небо на моєму плечі по передньому плану вбік обрубка шиї повзе мурашка з остюком жита як гуцул з трембітою на тризну Бога ніде нема в кого спитати як може наснитися те що станеться за десять років не раніше як можлива версія закінчення дуелі коли вбивають мене початок сну тобто сама дуель відбулася соррі мала відбутися наяву в 1963 році на зйомках фільму «Тіні забутих предків» напередодні мого справжнього дня народження в Жіб'єму коли зірвало міст через Черемош

Дповідна Апостолові Пєтру

на дуелі когось таки мають вбивати сон був варіантом коли вбивають мене голова приростала коли я вмощував її на порвану на клоччя шию на ранок пекло шию ніби її закріплювали електрозваркою з того часу (з восьмого класу) я не ношу краваток і ніколи не застібаю комір сорочки на верхній гудзик бо починає пекти...

— *Ти яничар! Тебя прислалі убіть мене!*

Марічка-Лариса стояла поруч. Тримала мене за руку. Бо знала, що рука в мене швидша за голову. Він вже не читав приголомшливий текст телеграми міністру, а кидав мені в обличчя огидними масними покручами з мату і Біблії. Ганив і мене, і актрису. Кров вдарила мені у голову і я заспокоївся. Я уявив собі, як я прохромлюю жирні, майже жіночі груди Параджанова з двостволки, що стояла за дверима у газди, в якого ми винаймали кімнату. З двох стволів, дуплетом. Стало краще. Я відповів матом, мат випускаю, це не головне, головне було ось воно: — *Завтра в шість утра ти умреш. Я визиваю тебе на дуель. Стреляться будемо с шести шагів.* Він зрозумів, що я не жартую. І спробував перевести на фарс: — *Стіреляться будемо з гуцульских пістолей... через жопу. — Стріляться будемо з гуцульских пістолів, — погодився я, — Я підготую чотири... Ти їх знаєш... Сам продав їх мені... — А секундантом будет твоей хромой Цвіркунов! Он севодня пріезжает. Мою телеграму ані палучілі вчера... — Харашо... секундантом будет Цвіркунов Васілій Васільєвич...* — я погодився і на це. Взяв Ларису (все ще Марічку) за лікоть, немов лещатами, і вивів з кімнати-штабу фільму «Тіні забутих предків» під дощ. Дощ не вщухав. Ми дерлися крізь непролазні водяні хащі, як крізь ґрати мого майбутнього довічного ув'язнення за вбивство. Міст через Черемош нервував і норовив скинути нас зі своєї спини. В оселі Житлярука до нашої кімнати на другому поверсі був окремий хід. Ми не пішли через газд, аби нікого не зустріти, а полізли по крутих сходинках, що ліпилися до бокової стіни, через ляду, що вела на балкон. Вдома мовчки роздягнулися наголо. Намокли — то не те слово. Над ліктем в Лариси був

чорний слід моїх лещат. Одяг увібрав барильця, цистерни, танкери небесної води. Навіть майка важила тонну. А її ліфчик був як два повних по вінця барильця на коромислі. Кепка-букле була важка, як чавунна пательня з яечнею у сорок гусячих яєць. Я вийшов на балкон і з люті кинув кепку в ніч. Кепка зачепилась за жердину огорожі і повисла на ній, як на чийсь худій шиї без голови. Решту мокви покидали на балкон і заходилися кохатися. Ми прощались. Ми впали в короб дерев'яного гуцульського ліжка, як у Ноевий ковчег, і він поніс нас по танцюючих хвилях веремії, бучі, шарварку і відчаю та небесної води. Завтра о шостій п'ятнадцять я його вб'ю. О шостій тридцять мене вже повезуть у міліцейському воронку до Коломиї. У КПЗ. Коли я відкинувся на спину, побачив, що через прочинені двері, скрізь глупу ніч, зі схилу гори, через смерекове гілля і через дощові пасма з-під кепі-букле на мене дивиться Бог. Звечора я перевірів чотири пістолі. Бляшанку пороху «Сапсан» і шість капсулів мені позичив Житлярук Іван Іванович. У кожен ствол, у кожную цівку я засипав і затовк у ньому дерев'яним шомполом по три чайні ложки з гіркою. Потім шар паперового клейтуха. На кожен клейтух пішла четвертинка аркушу з режисерського сценарію «Тіні забутих предків». Потім шрот. Шрот я позичив теж у ґазди. В кожную цівку я поклав для певності ще й по одній картечині. Картеч я робив сам. Розплавив у ложці п'ять дробин, вилив у дірку в глині, що видавив вказівним пальцем, а потім розкачав малою сковорідкою на іншій великий пательні довгасті кулі. Лобок кулі розрізав ножом навхрест. ґазда, що дав мені свої пательні, не питав мене, навіщо мені картеч на дика. Він був з УПА. Вже відсидів свої п'ятнадцять. Коли я складав заряджені пістолі в шкіряний операторський кофр, зайшов ґазда. Він сказав: — *Пане Юрію, навіщо вам оті пукавки? Я вам кажу: краще «Вальтер», або «Берета», на край випадок «ТТ»... з тієї пукавки вбити не можна, шляк би її трафив... Саме з такої я стрелив в того москаля, що мене заповив... Не марнуйте часу, там в мене на вас чекає вуйко з полонини... Тільки не питайте його ім'є... Сарako забув своє ім'є... Його вже*

питали про ім'є... в КГБ... Іван Іванович Житлярук дивився на мене через круглі окуляри, які він замовив, мабуть, ще за цісаря Франця Йосифа. — А в Параджанова той пан був? — Був, сарако... — Що вибрав Параджанов? «ТТ»? — Параджанов сказав — най вибирає отой яничарин, що сидить в Житлярука — це ви, пане Юрію, пан Параджанов казали, що яничари на цьому знаються краще... Перепрошую, пане Юрію, що то є яничарин? Дужку окулярів на носі було перемотано суворою ниткою, вушка скріплені дротом. — Яничар — це меч пророка. Малих хлоп'ят уганяли з України в турецький полон, примушували зректися батьківщини, двадцять років навчали наукам... філософії, математиці, дванадцяти мовам... особливо навчали війни... і Корану... й безпеці... — То ви знаєте дванадцять мов? Головним в окулярах було те, що на лівому оці виблискувала потужна груба опукла лінза сантиметри на півтора завтовшки, а на правому — звичайне скло, проте з віялом розколиннок. Я запитав його: — Пане Житляруче, які у вас діоптрії? — А вам навіщо? — Хочу вам подарувати золоті окуляри. — Окуляри мені розбили на Колімі. Таких дістати вже годі й думати, таких вже совєти не роблять, не вміють... — Я замовлю в Німеччині. В Цейса. В мене там є приятель. Однокашник. — Ліве око — мінус дванадцять. Праве плюс два. Центрівка 64. — Скажіть тому вуйку з полонини, я вдячний, що він прийшов... Тільки з «Беретти» то буде розстріл... я не кат... Дивіться, пане Житлярук... Я взяв одного пістоля зі споряджених чотирьох і вийшов з ним і газдою на балкон. Двір було обнесено гуцульською загорожею — варінням. Огорожею з розколотих на четвертини смерекових жердин. Зигзагоподібний ритм варіння з високими вертикалями створюють унікальний графічний акцент гуцульському пастельному пейзажу. Дощ вщух, темні, ультрамаринові хмари вивершували білу голову Піпівана. На варінні висіла моя кепка букле. — Скільки до моєї кресані? — спитав я у газди. — Шішть метрів, — відповів він миттево. Я вистрелив. Кресані-кепки-букле не стало, як і не було. За варінням на лезах трави, просотаних водою так, що

трава здавалась підводними водоростями, віялом лежали вузьенькі стрічки з букле. Ніби ті леза і пошматували мою кепку. — *Саме з шести і треба було стріляти в того москаля, пане Житляруче. — Пан має рацію, —* закивав головою ґазда, — *Бачу, пана добре вчили в яничарах... а мовам ще навчитесь... в Канаді... Той пан чекатиме на вас завтра, після, як вб'єте пана Параджанова... він переведе вас на румунський бік... Окуляри пришлете мені з Канади...* На ранок ми з Ларисою не снідали, бо я згадав, що Пушкін загинув саме через те, що добре поснідав і випив вина перед тим, як їхати на Чорну річку. Куля на дика в живіт і сніданок несумісні. Ми перейшли міст через Черемош, щоб зустрітися з директором студії Василем Васильовичем Цвіркуновим в штабній кімнаті фільму, яку ми орендували в мінус п'ять зірок готелі «Верховина». Цвіркунов привіз с собою нового оператора Сурена Шахбазяна і нову виконавицю ролі Марічки замість Кадочнікової — Валю Малявіну. Малявіна була повним антиподом Кадочнікової. Малявіна вже була зіркою. Вона знялась у Тарковського в «Івановому дитинстві» і щойно повернулась з Венеціанського фестивалю, де вони дістали «Золото лева». Я категорично не погодився на мирні переговори. Попросив Цвіркунова, як офіцера-фронтовика бути моїм секундантом. Він не відмовився. Ми пішли на дуель вже втрюх. Кадочнікова не хотіла залишати мене одного. Треба було знову перейти міст через Черемош — на той бік, де був базар. Базарний майданчик заповнювався лише в неділю — зараз там було порожньо. З лівого високого берегу Черемошу майданчик був, як на долоні. Знімальна група на цьому березі готувалася до виїзду на зйомку вже під орудою нового оператора. Мене ніхто не помічав. Ніби я став привидом. Ми пройшли крізь мовчазну групу, наче примари минулого. Коли ми підійшли до мосту, то побачили, що Параджанов, разом зі своїм асистентом Гороховським вже чекають на нас на тому боці біля базарних воріт. Черемош збожеволів. Та вчорашня мільйонотонна свинцева хмара вночі вилилась в горах і вода тільки но підійшла в долину до Жеб'єго. Таким Черемоша не виділи навіть місцеві жителі. То був скажений звір. Вода летіла,

випинаючись над берегами мутними пінними пасмами, як полум'я з тисячі вогнететів. Ми ступили на міст. Міст дрижав, присідав і задкував від осатанілого Черемошу, як нажаханий кінь. Цвіркунов, послизнувшись на мокрому камінню дороги, ледве не впав. У нього не було однієї ноги. Був протез вище коліна. Він зачепив мене за лікоть рукав'ям палички, гукнув: — *Стій! Не ходи на міст. Небезпечно!* Кадочнікова вхопила мене за іншу руку. По мосту, по настилу моста прорвало першу спінену воду. Ніби відкоркували з вибухом гігантську, як Говерла, пляшку шампанського. Міст тіпало від лихоманки. В моста була ломка, як у невиліковного наркомана. Я вивільнив руки і пішов просто по воді. Вода доходила до литок, але летіла з такою швидкістю, що збивала з ніг. Вода підрізала ноги блискавичними серпами. Голова пішла обертом від летючої піни на весь екран. Я зробив десять, не більше кроків, може й не встиг зробити й п'яти, як міст луснув зі звуком, ніби в роялі разом увірвалися всі басові струни і верхнє ля на додачу. Вода тараном проломилася середній проліт, видерла його як жмут сухої соломи зі стріхи і понесла чвалом на своїй спині кудись у преісподню. Середину мосту (метрів п'ятнадцять) злизувало як язиком. Я стояв у напівкроці до зрізу. Вода зірвала не лише міст, вода зірвала зображення в моїх очах. Я не міг зупинити лет перед очима. Летіло все — вода через мене наскрізь, мости небом — карколомними сальто, каміння в повітрі, зірки і смєреки, летіли гори, зім'яті, наче папірці, летіли вогненні коні... На червоному, більш червоному, ніж непролита мною кров, коні сидів охлюпкою і босоніж Бог... Бог крикнув: — *Не обертайся!* Кінь з вершником перескочили мене...

Уві сні я завжди приторочую голову межі плечі і вона приростає. На ранок страшенно пече шию, так що я кричу криком. Тому я не ношу краваток і не застібаю коміри сорочок на верхнього гудзика. Не можу носити хрестика на металевому ланцюжку, лише на мотузці.

Аз: Доповідна Св. Ап. Петру

Доповідна Апостолу Петру

Київ. Україна

4.00. А.М. 01.01.2004

Вельмишановний Апостоле Петре, Наріжний Адаманте-Каменю Церкви Господньої, був у Тебе в Храмі Святого Петра у Римі тричі, Тебе не застав, тому пишу Тобі письмово, вибачай, якщо щось не так, якщо я звертаюся не за правилами, не за каноном, але мені здається, що до Бога, Божої Матері і до Апостолів треба звертатися на «ти», бо оте лукаве земне «ви», оті граматичні лестощі Мелетія Смотрицького, ніби когось не однина, а кільканадцяттеро, годяться лише для земних царів і підцарків.

Бабця Надя з Черкас зверталися до Божої Матері (я чув):
— *Спаси і помилуй.*

Тарас Шевченко зі своєї Петербурзької блокади звертався до Бога (я читав):

*Боже, спаси, суди мене
Ти по своїй волі.*

Знаю, усі на землі знають, що Тобі, Петре, не варт брехати, бо Ти, Петре, бачиш все наскрізь, зриш крізь кам'яний мур мого сумління, бачиш, що було і чого не було, то ж як не опишуй своє життя, Ти про нього знаєш краще і достеменно.

Доповідна Апостолові ПЕТРУ

Я прокинувся. Туман заповнював кімнату, як молоко глечик. Сонце вже зійшло. Було дуже світло. Кров гупала у скронях болем. Звичайне озонове отруєння — поставив я діагноз. Конверт із ненадісланим листом від батька до мене лежав поруч з лопатою. Я відкрив конверта. В середині було десяток сірих аркушів, заповнених кривулями, різаними і чертами батьківського почерку. Шумерський клинопис — дитячі забавки порівняно з почерком Герасима Савелійовича. Дешифрувати той почерк була спроможна лише мама. Я навчився його читати в останні роки. Бо листів від батька приходило іноді по два на день. На цей раз прочитав клинопис без зусиль. (Шановний Редакторе, не чіпай тексту батькового листа. Жодної літери не виправляй, Жодної коми. Бався з моїм.)

Ось він, текст батьківського ненадісланого листа:

— Юрку, здрастуй, здається, я написав сценарій. Називається «Голос Ненаситця». Але я не пропоную тобі його знімати, краще це зробить Михайло. Це його інтонація. Камерна. Інтимна. Проте суди сам. Тобі, я пропоную лише назву для сценарію про Полтаву — «Ненаситець».

Влітку, коли були скошені й складені в копиці жита й пшениця, я згрібав колоски. Старший брат кидав вилами снопи на віз, де їх потім складали на току, а я великими граблями згрібав колоски...

Зупинився перепочити. Підняв картуз, аби витерти піт з чола. І тут сталося незрозуміле і, лише на першій погляд, неймовірне. Раптом відчув під картузом щось живе, та не встиг злякатися, як в тім'я сильно вдарило повітрям, зовсім низенько наді мною прошумів крильми яструб. Блискавицею думка пролетіла: під картузом — пташинка, яка врятувалася від яструбиних кігтів... Почав роздумувати: що робити? Хижак недалеко ж. Кружляє в вишині. Не відлітає. Певне очікує, що пташина звідкись та візьметься.

Яструби, кобчики — мисливці не лише за птахами, а й за мишами. Очі такі зіркі, що побачать мишу в траві з дуже великої висоти, тільки б та заворушилася.

Та що ж робити? Під картузом парко, там пташині

повітря не вистачає. Задушиться. Я думаю, а вона під картузом вовтузиться, лоскоче.

Вибрав соломинки. Що прямиші, звив і засунув за вуха — шпарини маленькі вийшли. Тепер не задушиться. Виглядаю яструба.

Приїхав брат, дивиться. Запитує: А що в тебе волосся солом'яне росте? — А сам сміється.

Розповідаю про пташину. Не вірить. Такого, каже, ще не було, аби птахи під картуз залітали. І шапку з мене зняти хоче. Я ледь не заплакав. А він сміється.

— Не жити ж їй під твоїм картузом вікі вічні. Кобчик, — каже, — і близько нема. За сто верстов подався, другу пташку шукає.

І зняв з мене картуз, а пташина на голові сидить, з переляку лапками у волосся вчепилася, сплющилася, навіть крильця розчепирила. Я стою непорушно зовсім. Брат стоїть теж, на нас з пташиною дивиться. І пташка сидить собі, не ворухнеться.

Брат і мовить: — Чи довго так стоятимемо?

Махнув рукою, пташина затріпотіла і низько-низько, над самою землею, полетіла.

Жайворонок, — сказав брат.

Ми довго дивилися, аж доки він не щез зовсім.

Батьківщина моя безліса. До борів, гаїв, дібров, лісів, що на півночі, добра тисяча верстов. Колись степом була. А нині ж і степом її не назвеш — все земля переорана; може, й тому пташине царство одноманітне. Не те, що в лісах і перелісах.

Нема розмаїття — це так. Та про малочисельність говорити не доводиться. Горобці і шпаки великими зграями літають. Та горобині зграї і зграями не назвеш. Справжні хмари. А чому? Дві панські кошари для овець — от і маєте горобині заповідники. Вкриті стріхою; і влітку, і взимку тепло. Корм у овець під ногами — сіно. Солома, а в ній зерен досить, літати далеко не треба.

Шпачиний заповідник — панські дуплисті верби. Десятки дупел од зогнилих сучків на кожному дереві — ось і місце,

де виводяться птахи. А їжі — гусениць на деревах. Черв'яків на панському лузі теж доволі.

А от жайворонкам людина нашкодила, як могла: толоки — цілини нерозораної — лишається все менше. А жайворонок робить собі гніздечко тільки на такий землі. А на цих цілинних острівцях овець отари, гнізда пташині витоптують.

Ми дівтора — народ допитливий. Перед приходом отари підмічали гніздо з пташенятами, а потім, як вівці йшли з паші, бігли дивитися — ніби вціліли. Та хіба за всіма гніздечками встежиш!

Підгледіли ми й те, що ні на горобців, ні на шпаків кобчики й коршун не полюють. А чому? Відповідаю впевнено: бояться. Сам бачив.

Ось з'явився коршун чи кобчик, чи навіть сокіл, птах великий. І почав кружляти поблизу верб — шпаків наче й не було. Але достатньо одного тривожного сигналу, як швидко з'явилася згряя шпаків. А за дві-три хвилини — це вже ціла войовнича армія — і всі з бойовими кличами. І тут таке починається. Всі шпачині полки кидаються на ворога. Пікірують зверху, з боків, заходять ззаду, знизу. Та все з таким писком, та все так безстрашно — аж не віриться.

Ну, шпаки більші від горобців, але й вони так само атакують поблизу кошар непрошеного гостя. І починає сипатися пір'я, він не витримує — і кидається навтьоки... А згряя шпаків або горобців з переможним «ну, ми йому задали чосу» повертається до своїх домівок. Єдність перемагає. В єдності — сила. Про це хижакі знають і лише випадково нападають на пташині колонії.

Скривджені долею-природою співаки-жайворони живуть, гніздяться, виводять малечу поодинці. До них і людина жорстоко поставилася, розоравши цілину, де тільки й може птах вигребти собі ямку і звити гніздечко.

І овеці отари витоптують. І коршунні б'ють.

А жайвір здійснюється у піднебесся, милує нас своєю піснею — срібним щебетом у найспекотніші дні українського літа.

І лились з неба безперервні срібні дзвіночки. Не дзвіночки — могутній струмінь енергії, чутний на всю округу. Дивом

дивуєшся — як може така манісінька пташина, яку часом і хлоп'ячим зірким оком не впіймаєш у висі, наповнити своїм незрівнянним голосом такі простори!

Степи України завжди — і вдень, і вночі — були виповнені звуків...

Лежу на спині. Перед очима шатро небесне. Навколо нічна безмовність. Основну і всеосяжну тишу творять на своїх «скрипочках» міриади нічних коників.

Від їх множинності звук перестає бути звуком. Перетворюється в тишу. В очеретах річки Осокорівки звідкись із далеку настійливо пересмішкувато прокричала очеретянка, порушивши спокій мого очікування найбажанішого звуку — голосу Ненаситця, Дніпровського порогу, що в восьми верстах від нашого села.

Я в нічному. Позаду нехитрий збір, уже давно прибув на місце, вже стриножили путами передні ноги коней, догоряє вже «сліпе» багаттячко, з будяків та кізяків (дрова — лише мрія); зараз покладемо в голови обротьки чи вуздечки і повкладаємось. Затихли...

Спів очеретянки «же», «ча», «ша», «ща» тепер дисгармонує з усім, не до ладу поскрипуючи. В перекладі на нашу дитячу мову він звучить: «Насмажимо, нашкваримо. Їж, їж. Коржі, коржі, перепічка! Книш, книш».

Все. Насмажила, нашкварила і замовкла. Налаштуємося слухати найтихіший шум води, дарований небесами. Він прийде. Знаю.

У дитинстві мені випало жити в селі Василівці, поблизу порога на Дніпрі, і слухати його шум завжди, безперервно — вранці, вдень, увечері, уночі, бути сповитим цим шумом, як і всім у навколишніх селах — Василівці і Мар'ївці на лівому дніпровському березі і в Нікольському — на правому. І не гуркотом він був, а чимось невід'ємним, мирним, необхідним.

Всі знали — шумить поріг. Жодної загадки.

Але шум Ненаситця, шум порога на далекій відстані, у Варварівці, за вісім верстов від Дніпра, звучав інакше і не завжди, проте він настільки сильно діяв, що чую його й досі... в свої вісімдесят шість.

а ми чавили між пальців горіхи, реготали від щастя і кидали в рота луцені ядра... смачно хрумтіли... На Гаджині ми знайшли місце для зйомок останнього епізоду «Полонина» для фільму «Тіні забутих предків», в якій мали зніматися Микола Гринько — ватагом, Ляоня Енгібаров — німим Міко, Іван Миколайчук... тоді нам з Якутовичем вже було ясно, що Іван геній... Про себе тоді ми нічого такого не думали... Віверки не вгамувалися, поки ми не пішли геть...

Більше не напишу жодного слова... тільки числа...

18:25. 26.10.2007

ять: зміст

- постріл під дощем — натомість переднього слова... 5
- Аз: доповідна Святому Апостолові Петру... 11
- буки: хочеш солодких слюней?... 25
- веді: **Do you remember**... 115
- глаголь: **Великий Німий**... 155
- добро: навколосвітня подорож пароплавом
«Надежда Крупская»... 201
- живіте: мала навколосвітня подорож зі свічкою... 221
- зело: як стати яничаром... 279
- іже: полтавські сновидіння з четверга на п'ятницю... 333
- како: нічні і денні хакери... 365
- людіє: **Чисте Око-2**... 387
- мисліте: примари і привиди кіностудії... 403
- наш: все змішалось в домі **Облонських**... 461
- оне: земне життя утнув до пуповини... 563
- покої: вісім баняків «Доджа Дуранго»... 587
- реци: пожежа в **Чикаго**... 685
- твердь: третя ходка в трансцендент... 735
- ферт: кірзовий сезон... 903
- юс великий: **Боги на Рибях**... 935
- ять: зміст... 1013